ئەنفالی چوار

عەلی مەحموود محەمەد
27-4-2007

کیمیابارانکردنی گوندی گۆپتەپە لە بەرواری 3-5-1988 ، سەرەتا و دەستپێکی ئۆپەراسیۆنی ئەنفالی چوار بوو لە پرۆسەی بەدناوی ئەنفال ، ئەو ئەنفالەی دەیان هەزار هاوولاتی کوردی لەگەڵ خۆیدا بۆ مەرگ برد و راپێچی مەرگەسات کرد ، مەرگەساتێکی وا زینووەکانیش ئاه بۆ ژێر بیابانەکان دەخوازن ، ئەو ئۆپەراسیۆنەی تەنها یەکێك بوو لە کۆی 8 ئۆپەراسیۆنی دی ، سەدان گوندی لە دوای خۆیەوە بە ڕوخاوی لە پێدەشتە نەبڕاوەکانی کەرکوك و هەولێرو هەڵەتەکانی کۆیەو قەلاسێوکەو کێوو و دۆڵەکانی چەمی ڕێزان و بنارە سەختەکانی دوکان و خەلەکان نزمانی و پێ دەشتاییەکانی شوان و بناری قەرەچوغ بەجێ هێشت ، چەپەکترین گوندی ئەم کوردستانە لێی ڕزگاری نەبوو ، جێدەستی سوپای ئەنفال بە بست بە بستی ناوچەکەوە دیاربوو ، ئەنفال ئەوەندە دڕندانە بوو مەرگی ناشرین کرد ، فاشیەتی شەرمەزارکرد ، لمۆزی شۆفەڵەکانی گەیشتووە بە هەر کوێ ، لە دوای خۆیەوە وێرانی کردووە و کەلاوەی بەجێهێشتووە ، لە جیاتی شارستانییەت و ئاوەدانی کاولکارییان هێنا ، ئەو گوندانەی شارستانیەت لێیانەوە سەری هەڵدا ، کۆنترین گوندی جیهان بوون ، بە درێژایی ماوەی هەزاران ساڵ ئاوەدان بوون ، هۆلاکۆ وێرانیانی نەکرد ، کەچی ئەنفال هەموویانی خاپوور کرد (چەرموو – چەم ڕێزان ، دوو ناوی ناسراوی جیهانین ، کەوتوونەتە ئەم دەڤەرەوە) .

سنووری ئەنفالی چوار لە بناری دوکانەوە دەستی پێکرد ، تاکو لێوار و کەنارەکانی کەرکوك و هەولێر بە درێژایی ئەمبەر و ئەوبەری زێی بچووك شۆڕبووەوە بۆ ڕۆخی پردێ ، لەوێوە بۆ کلکەی قەرەچووغ ، لە بەشی باکووری چەمچەماڵەوە بۆ دەم زێی بچووك ، ئەو زێیەی بە درێژایی مێژوو ، ئەمبەرو ئەوبەری ئاوەدان بووە ، لەگەڵ خۆیدا سنووری نێوان هەردوو پارێزگای کەرکووك و هەولێری بەش دەکرد .

ئەنفالی چوار سنووری چەندین شاروشارۆچکەی گرتەوە (چەمچەماڵ ، تەکیە ، قەرەهەنجیر ، ئاغجەلەر ، کۆتەڵ ، تەقتەق ، قوشتەپە ، کۆیە ، دێگەڵە ، پردێ ، شوان ، دوکان ، خەلەکان ، مەخموور ...) ، لەو سنوورە پان بەرینە لەم ماوەی چەند ڕۆژێکدا ، شوێنەواری شارستانییەت و ژیانی هەزاران سالی مرۆڤایەتی بە تەواوی سڕایەوە ، هەر لەو گوندانەوە شارستانییەت سەری هەڵدا ، مرۆڤایەتی گەشەیکرد ، دوای هەزاران ساڵ ئاوەدانی و خزمەتکردن بە مرۆڤایەتی ، داهێنان و پێشکەوتن ، کران بە وێرانە و کەلاوە ، کۆنترین گوندەکانی جیهان هەمو تەخت کران ، لە ناو لادێ ڕوخاوەکان شوێنەواری مەرگ دەبینرا ، هێشتا بۆنی گەوەرو مەڕو ماڵات و جیقنەی مریشکەکان دەهات ، جگە لە دار تەلی شۆڕەوە بووی کارەبا ، چەم و ڕەزی چۆڵ ، داری سوتاو و لادێی ڕوخاو ، خۆڵەمێشی سوتان و بۆگەنی ئاژەڵ و پەلەوەری مردارەوە بوو هیچی دیکە بە جێ نەما ، مرۆڤ و ئاژەڵ ، مێرولە و باڵندە ، دار و درەخت هەموو بە پێی بڕیاری 4008 ، جارنامەی مەرگیان بۆ درا .

ڕۆژی سێشەممە بەرواری 3-5ی ساڵی1988 ، ئەو ڕۆژەی خەڵکی گۆپتەپە و دەڤەرەکە ، سەرباری هاتنی هەواڵەکانی هێرش بۆ سەر ناوچەکەیان ، سەرباری لێبوردنێکی ڕانەگەیەنراو بۆ خەڵکی ئەو ناوچانەی شالاوی ئەنفال پێیان نەگەیشتبوو " بەڵگەنامەکە لە خوارەوەیە " ، جگە لە ژیان و ئاسایش ، بیریان لە هیچی دیکە ناکردەوە ، ئەوان لە زووەکەوە قاڵبووی

پەنجە نەرمکردن بوون لەگەڵ کارەساتەکان , ڕاهاتبوون لەگەڵ مەرگە بە کۆمەڵەکان , قاڵبووی ناو ئازارەکانی ژیان و بەرەنگاربونەوە بوون .

سەرباری هەواڵە ناخۆشەکان وەلێ ئاسۆی ژیان هێشتا لای دانیشتوانی گۆپتەپە مابوو , بهارەکەی تەڕ و پڕ و خۆش بوو , دەغڵ و دانی ناوچەکە تا چاو بڕ بکات سەوز دەچوەوە . گۆپتەپە خاوەند خاکێکی کشت و کاڵی بەراو و زەوی دێمی بە پیت و بەرەکەتە , کێڵگەی بەرینی گەنم و جۆ , مەرەزەی سەوز , گۆلی تەماتە و سەوزە , کێڵگەی لۆکەو گوڵە بەڕۆژە , بامیە و شوتی , ڕەزی هەنجیر و قەیسی و هەنار ... ئەو ناوەی نەخشاندبوو , گوڵە گەنم و جۆ و گوڵە بەڕۆژەکان سەریان نابوو بە سەری یەکەوە , لە سوجدەدا بوون بۆ تیشکی زێرینی خۆرەتاو , هەموو پێکڕا بە داماوییەوە سەیری گۆپتەپەیان دەکرد , وەشتێکی نەرم , کزە بایەکی غەمگین مژدەی هاوینی پێ بوو , بە هێمنی هەڵیکردبوو , گولیلکە نیسان لە ناو ئەو دەریای سەوزاییەدا کەروێشکەیان دەکرد , دەغڵ و دانی ئەو دەشتاییە بۆ ژیان سەمایان دەکرد , کە چاوت بە شیوو دۆڵ و دارەکان دەکەوت , هەستت بە سوکنایەتی لە ڕوحەوە دەکرد . ڕۆژێکی ساماڵ و خۆش , لە قولایی ئاسمانیش پەڵە هەورێك بچوك نابینرا , شینایی ئاسمان ئاوی لەچاو دادەهێنا , نوزەی کزە بای وەشتە هێواشەکە , نەرمە جۆلانێی بە دەغڵ و دانی ئەو دەڤەرە دەکرد , لە دورەوە کەروێشکەی دەغڵ و دانەکە شادی دەزاندە قولایی دڵەوە , گڤەی ئەو شنە بایەیەی بۆنی ڕوبار و باخەکانی لەگەڵ خۆیدا بۆ هەناو دەهێنا .

خۆرەتاوی ئەو ئێوارانە تیشکی زێرینی بەسەر دۆڵ و شیوو هەڵەت و تەختاییەکانی قەڵاسێوکەو شێخ بزێنیدا بە یەکسانی دەبەخشییەوە . تریسکەی تیشك دانەوەی تەنەکەی سەر شان کچان , لەگەڵ بریقەو باقی جلە ڕەنگاوڕەنگەکانیان لە دورەوە دەبینراو تریسکەی دەدایەوە , جوانییان لە گولیلکە نیسانی بنار تەپۆلکەکان دەسەندەوە .

خەڵکی دەڤەرەکە چەندین ڕۆژ بوو لە دڵە ڕاوکێیەکی داچەڵەکێنەردا دەژیان , هەواڵ لە دوای هەوالیان پێ دەگەیشت , پەیام لە دوای پەیام لە شارەکانەوە دەهات , هەمووی باسیان لە نزیکبوونەوەی هێرش دەکرد بۆ سەر ناوچەکەیان , خەڵکەکە نیگەران بوون لە چارەنووسی نادیاری خۆیان , پەیتا پەیتا لە شارەکانەوە لە کەس و کاریانەوە نامەو ڕاسپاردەیان پێ دەگەییشت بۆ ئەوەی خۆیان ڕزگار بکەن , وەلێ ڕێگاکانی دەربازبوون هەموو گیرابوون , دەروازەکانی ژیان پێوە درابوون , هیچ ڕێگایەکی ڕزگاربوون بۆ خەڵکەکە نەمابووەوە , کۆمەڵێك بەرپرس کە زۆریان خەڵکی ناوچەکە نەبوون , یاخود ماڵ و کەس و کاریان لە دەڤەرەکە نەمابوون , تاکو لە هێرش بۆ سەر ناوچەکە لە دەستی بدەن , ڕێگەیان لە خۆ ڕزگار کردنی خەڵکەکە دەگرت , هیچ دەروازەیەکی دەرچونیان نەهێشتبوەوە بۆ جەماوەر , کەچی لە کاتی هێرشیشدا زەوی قوتیانی دا , هەرە سومبلەکانی قەرەمانیەتییان لە بەردەم شاڵاوی هێرشەکان بە چۆکدا هاتن , نەیان توانی یەك چرکە داکۆکی لەو شوێنانە بکەن کە پرسگەی ڕێگە گرتن لە دەرچونیان بۆ جەماوەر تیایدا دانابوو , بەمەش هەزاران نیچیریان خستە بەردەست تاوانباران .

سەیرکەن و جوان سەرن جبدەن و بنواڕن , بزانن چۆن بەڕێز مەلاشاخی ئازایانە باسی ئەم ڕاستییەمان بۆ دەکات :

(سەرلەبەیانیڕأۆژی 3–5–1988 لەسەر داوای (مامۆستا باپیر)لە بینایەی قوتابخانەکەی گوندی (پەڵکانە) لە ماڵی (وەستا سابیر)کۆبونەوەیەکمان ئەنجامدا,بە مەبەستی شیکردنەوەی بارودۆخ و مەسەلەی خۆسازدان و بەرنامە داأشتن بۆ بەرپەرچدانەوەی هەر هصرشصکی چاوەأوانکراو بۆ سەر سنوورەکان.

لەو کۆبونەوەیە دا...ڕەخنەی ئەوە لە بەندە گیرا....چۆن سەربەخۆ مۆڵەتی هەندێ خێزانم داوە کۆچ بکەن بۆ ناوچەکانی ژصێر دەسەڵاتی ڕأژێم! ؟)* *ئەنفالی خاڵخاڵان مەلا شاخی چاپی یەکەم 2001 .

دیارە ئەوە تەنها نموونەیەکە لە ناو دەیان نموونەی دی , لەمبەر و ئەوبەری زێ , بەرپرسان ڕێگریان لە خۆ دەربازکردنی خەڵك گرت , سنوورەکانی دەربازبونیان لەبەردەم ڕزگاربوونی خەڵك داخست .

لەو لاوە لایەنێکی دیکە بە پێچەوانەی لایەنەکەی مەلا شاخییەوە , هەموو ورەیەکیان لەدەست دابوو , بانگەوازی خۆ قوتار کردن و بێ ئومێدی بەرگریی کردن و کۆتایی خەباتی چەکدارییان دەدا بە گوێی خەڵکەکەیا , ئێستاش خاوەندی سەروەرییەکانی خەباتی چەکدارین ! ! .

" لە ڕۆژانی پێش ئەنفالی چوارەمدا ئەو پێشمەرگانەی لە خوار شکابوون هاتبوونە گۆمەشین و خۆیان کۆدەکردەوە , کوڕێکی هەرزەکاری خەڵکی گۆمەشین , کە لەو دەمەدا تەمەنی سیانزە ساڵ بوو , مەزەندەی (200–300) پێشمەرگەی دەکرد کە لە سەرەتای مایسدا لەو ناوەدا بوون , ڕۆژێك دوای هێرشە کیمیاوییەکەی گۆپتەپە بڕیاریان دابوو بڕۆن بۆ ئێران و تراکتۆری گوندنشینەکانیان گرتبوو بۆ گواستنەوە , خەڵکی گۆمەشین دەستەو دامێنیان بوون زۆریان لێ پاڕانەوە واز لە خەڵکەکە بێنن و تاقە هۆکاری دەربازبوونیان لە دەست نەکەنەوە , بەڵام پێشمەرگە گوێیان پێ نەدان , بە هەرحاڵ دەمەوبەیان تراکتۆرەکان بە بەتاڵی لەگەڵ شۆفێرەکانیان گەڕانەوە و خەڵکی کەوتنە ڕاکردن بەرەو لای کۆیە _ جینۆساید لە عێراقدا , پەلاماری ئەنفال بۆ سەر کورد , وەرگێڕانی سیامەند موفتی زادە , سلێمانی ل323 ساڵی 1999) .

لە هەموو ساڵە نەهامەتییەکانی کورد لە سەر زەوی , بە پێچەوانەوە ئاسمان بەزەیی بارانی خۆی بەسەر خاکدا دەبارێنێت . ئەو ساڵەش بەهەمان شێوەی ساڵە سەرە خۆرەکانی دیکە , خاك تێرەو قوڵپی ڕشانەوەی ئاوی باران دەدات . بەڵام خۆشی ساڵی هات بەو خەڵکە چی ! , ئەوان چارەنووسی خۆیان , لە ئاوێنەی چارەنووسی خەڵکی ناوچەکانی گەرمیان و قەرەداغ دەبینییەوە , ئەو سەروەت و سامانەی بە ڕەنجی چەندین نەوە کۆیان کردبوەوە , باری گران بوو بۆیان , نایان زانی چی لێبکەن . هیچ ئومێدێك بە ژیان لای خەڵکی ئەو ناوچەیە نەمابوو , ژیان زۆر ناشرین ببوو .

چومەماڵێك پیرێژن تاقە بەرانەکەی بۆمان سەربڕی بوو , وتم نەنە بۆ ؟؟ , لە وەڵامدا وتی : ڕسقی منی تێدا نەماوە , کوڕم دەزانی کە سەریی دەبڕم وەك ئەوە وایە چەقۆ لە ملی خۆم بنێم ؟؟؟ , بەڵام ئێوە نەیخۆن جاشە خوێڕیەکان تاڵانی دەکەن , گۆشت قابیل بە هەڵۆیە , عافیەتتان بێت کوڕم , نۆشی گیانی بکەن . بۆ سبەی خوێڕییەکان " جاشەکان " گرتیان و کردیان بە دیاری . مام ئەحمەدیش لە سەر تەپکی هەورازێك ڕاکشابوو , ئاخی ژیان لە هەناویان کڵپی دەدا , بە دیار گەنمەکەیەوە بە کوڵ دەگریا , فرمێسکی خۆی دەخواتەوە و نەرمە گرییانەکە دەکات بە هەنسك , هەنسکەکەشی بە قوڕگ قوت دەداتەوە و دەیکرد بە ورە و دەیشاردەوە , لە گەڵ هەنسکی گریاندا بە نەرمی گەمەی بە سەمای ئەو گەنمە دەکرد , کە لە بەردەستی کەروێشکە سەمای دەکرد , هیچ ئومێدێکی پێ نەمابوو , دەتگووت گیسکێکی ماڵییە , لەبەر خۆشەویستی خاوەنەکەی هارو هاجییەکەی قووت داوە , گەنمەکە بە پێچەوانەی خاوەندەکەی ڕۆژ بە ڕۆژ باڵای دەکردو دەچوو بە ئاسمانا و قەڵەو دەبوو , بەڵام خاوەندەکەی چرکە بە چرکە لە لاوازی دەدا . ڕووی کردە ئاسمان و هەناسەیەکی قوڵی بۆ هەڵکێشاو بە نەرمییەکی پڕ لە ئازارەوە گووتی : (دەبێت کێ بتخوات؟؟؟).کەمێك ئاوی خواردەوە , تنۆك تنۆك بە لێویا هاتە خوارەوە , پاشان گۆچانەکەی تاو دایەوە بەرەو ناو ئاوایی کردەوە , بە دڵساردییەوە ئەو جێگەیەی بەجێهێشت .

لە دڵی خۆیدا بیری لە ژیانی ئاوارەیی و گەڕیدەیی پاش کارەساتەکەو لە دەستدانی ئازیزانی دەکردەوە , گەورەترین کارەساتی ژیان ئەوەیە , لە چرکە ساتێك , جڵەوی ژیان لە دەستی خۆتدا نەمێنێت , دەیزانی پارەش بە کەڵکی ئەم ڕۆژە ڕەشە نایات , بیری لەوە دەکردەوە , چۆن کەڵەکێك بۆ پەڕینەوەی ماڵ و مناڵەکەی لە زێکە دابین بکات , هێشتا هەواڵی بەردانەوەی زێکەی پێنەگەیشتبوو , ئیرەیی بە با , بە پاساری , بەهەموو شتێك دەبرد کە ئازاد بوون , وێنەی منداڵەکانی بەردەوام بەربینیان پێی دەگرت .

ڕۆژەکانی پێش ئەنفالی گۆپتەپە (چوار)ەو , پاشماوەی خەڵك و پێشمەرگەکان ناوچەی قەرەداغ و گەرمیان , ئەوانەی ڕزگارییان بووە لە مەرگ , وا لە ناوچەکانی شوان و شێخ بزێنی و قەڵاسێوکە , لەم گوند بۆ ئەو گوند دەخولێنەوە , لە ناوەڕاستی مانگی چوارەوە , وورده وورده لە دەڤەری گەرمیان و قەراغەوە پەڕینەوە بۆ ناوچەکە , ئەوەی خۆی دەرچووە و سەری ساغە , کەس و کاری بزرە و ئەنفالکراوە , وەلێ بەلایانەوە ئاسایی بوو هەموو لە چاوەڕوانی بەردانیاندا بوون , لەو ڕۆژگارە ئەوەی بیری لێێناکرایەوە لەو ڕۆژانە , ئەو کەسانەی کە گرترابوون ئیتر نەیانبینینەوە , هیچ کەس لەو سەروبەندە هەستی بە گەورەیی قەبارەی تاوانەکە ناکرد , نە وشەی ئەنفال بە هەند وەر دەگرترا , نە قەبارەی زیانەکانیش ژمارەیەکیان هەبوو , کێ بیری لەوە دەکردەوە ئەو هەموو منداڵە شیرە خۆرەیە لە پێش گەورەکانەوە لە ناو حەوزی تێزابدا بتاوێنرێنەوە , یان ببەخشرێن , پیرەکان سەگ بیان خوات و پاکیزەکانیش لە بازاڕەکانی کۆیلەداریدا بفرۆشرێن , کەس لە ئێمە لەو ڕۆژگارەدا , ئامان زانی و پەیمان پێی نابرد , بارستایی ئەو تاوانەی کە ناوی ئەنفالی لێنرابوو ئەوەندە گەورە بێت , دەنا وێنەیەکمان لێی دەگرت و دەنگێکمان زەبت دەکرد , لەو ڕۆژگارەدا ئەنفال هەمووی چەند هەفتەیەك بوو ئاشنایەتیمان لەگەڵ ناوە کوردەوارییەکەی پەیدا کردبوو .

ئەو پاش نیوەڕۆیە لەگەڵ هاوڕێیەکمدا بەناوی ((ماجیدی کەریم خەیات حەساری))) , کە سەربازی هەڵاتو بوو لە ماڵی خوشکەکەی لە گوندی جەلەمۆرد دەژیا , پێکەوە پیاسەمان دەکرد , یادگاری ڕۆژە خۆشەکانی قوتابخانەو منداڵی و حەسیرەکەو ئیمام قاسممان بۆ یەکتر دەگێڕایەوە , پاش عەسرانێکی خۆش , ئاسمان پەڵە هەور بە دەم و چاویەوە دیار نەبوو , خەڵکەکە چاوەڕوانی بانگی ئێوارەیان دەکرد , تاکو لەو ڕەمەزانە ڕۆژووەکە فریایان بکەوێت و لە دەردو مەرگەساتە ڕزگاریان بکات , لە ڕۆژی سەختیدا ئاساییە سرووتی ئاینی زیاتر زاڵ دەبێت بەسەر بیر و هۆشی مرۆڤەکاندا , لە ناکاو چەند کۆپتەرێك هاتنە سەر ئاسمانی ناوچەکە , خولێکیان بەسەر گۆپتەیا داو بەخێرایی گەڕانەوە .

پاش چەند دەقەیەك نزیك بە کاتژمێر 5,30 ئێوارە ستونێك دوکەڵی سپی لە ئاسمانی بەری عەسکەرەوە چوو بە ئاسمانا , گوندی عەسکەر بۆ خۆی لێمانەوە دیار نەبوو , کەوتبووە پەناگەوە , دوای زانیمان 9 کەس لە گوندی عەسکەر ببون بە قوربانی .

پاش کەێك , 6 فڕۆکە (ئەوەی من لە دورەوە بینیم) هاتنە سەر ئاسمانی گۆپتەپە , دوکەڵی قینی پەنگ خواردویان باراند بە سەریدا , نەڕەی فڕۆکەکان زۆر گەورەتر بوو لە دەنگی بۆمبەکان , دوکەڵێکی سپی ئاسمانی گۆپتەپەی لێڵ کردبوو , پاشان دوکەڵەکە وورده وورده بەرەو ئاسمان هەڵکشا سواری سەری شینایی ئاسمانە ساماڵەکە بوو , نە بریقەو باقی تەنەکەی ئاوی سەر شانی کیژانی هێشت ,نە تیشکی زێڕینی خۆرەتاوی پاش ئێوارانی بەهار ما , گەردەلولی کیمیا بارانەکە لە بەر چاومە , لە دورەوە چێگاکەی بانگەوازی مەرگی بە کۆمەڵی دەدا , ئەوەندە چڕ بوو , لە قورساییدا ئاوس ببوو , سکی لە زەوی نابوو , بە گرانیی سەردەکەوت بۆ بان و دەچوو بە ئاسماندا , باڵندەکان لە ناو دوکەڵی کیمیاییەکە مەلەیان دەکرد و بەردەبوونەوە , دوکەڵەکە بە هەر چوارلادا پەلی دەهاویشت و بە دوای مەرگدا دەگەڕا تاکو بە یەکسانی بەسەر خەڵکەکەدا دابەشی بکات , سەری دەکرد بە هەموو کون و کەلەبەرێکی دەڤەرەکەدا , هیچ جۆرە زیندەوەرێکی لە مەرگی خۆی ڕزگار ناکرد ((مرۆڤ – ئاژەڵ– ڕووەك – تەنانەت زەوی)) , بە یەکسانی دوکەڵی مەرگەکەی دابەش دەکرد بەسەر هەمواندا , نایەویست کەس و هیچ شتێك بێ بەری بکات لە مەرگەساتەکەی , شێخ و مسکێن , هەژار و دەوڵەمەندی پێکەوە بەردەدایەوە سەر زەوی , ناو کێڵگە , ڕوبارەکە , وێشومەی مەرگەکە بە ناو کۆڵانەکان گۆپتەپەدا غلۆر بوەوە بۆ دەم زێیەکە , تەنەکەی ئاوو کچۆڵەی تازە هەڵچوو , دایك و منداڵ , کە مەمکی دایکی بە دەمییەوە بوو پێکەوە دەیانی دا بە زەویدا, پشیلەو سەگ و کەر و کۆتر و مەڕ بزن...... هتد , هیچیانی بێ بەری نەکرد لە کارەساتەکان خۆی , هەموویانی لەگەڵ زەویدا چووتکرد .

خەڵکێکی زۆر لەسەر کێڵگەو مەزراکانیان بە دەور یەکا مردن , لە کاتێکدا هەندێکیان خەریکی کشت و کاڵی بوون , هەندێك کەسی دیکە کەوتنە زێیەکەوە , زێیەکە زیادیکردبوو , چ ئاوەکە لە دوکانەوە بە نەخشە بەردرابوەوە , ڕژێم هەردەم لەکاتی هێرشەکانی بۆسەر ناوچەکە , پێشتر ئاوەکەی بەردەدایەوە , تاکو پێشمەرگەو خەڵکی دەڤەرەکە نەتوانن ئەمبەر و ئەوبەر بکەن بە کەڵەکە دارینەکان , دواتر چەندین لاشە لە ڕوبارەکە دۆزرانەوە .

((هەندێکیان دەم و چاویان ڕەش هەڵگەڕابوو بە دووکەڵ داپۆشرابوو , ئەوانی تر ئاسایی بوون بەڵام ڕەق بووبوون , من دایکێکم بینی مەمکی لە دەمی کۆرپەکەیدا بوو و لەو دۆخەدا ڕەق بووبوو – جینۆساید لە عێراقدا , پەلاماری ئەنفال بۆ سەر کورد , وەرگێڕانی سیامەند موفتی زادە , سلێمانی ل313 ساڵی 1999)) . لیستێکی 154 ناوی وەك قوربانیانی گوندی گۆپتەپە پێشکەشکرا .

یەکەمجار لەبەردەم گەورەیی تاوانەکە لەرزیم , بەڵام هیچم پێ ناکرا , ئەو خەڵکەی هەمان بەیانی نمەکیانم کردبوو , ئێستا وا لە دورەوە شایی مەرگیان بە کۆمەڵ بە چاوەکانی خۆم دەبینم , کتێبەکان کوڵم هیچ چارەسەرێکیان پێ نەبوو بۆ ئەو مەرگەساتە گەورەیە , ڕستە شۆڕشگێڕانەکان لە ناو پەرتووکەکان لە ترس کیمیا بارانەکە جوڵەیان ناکرد , مرۆڤایەتی و نێونەتەوەیی لەو چرکە ساتەدا هەمووی بە فلسێك .

شەو لەم ئێزگەوە بۆ ئەوی دیکە , لە ڕۆژهەڵاتەوە بۆ ڕۆژئاوا , بەدوای هەواڵی مەرگی ئەو زاروك و ژن و خەڵکەیا گەڕام کە بە چاوی خۆم بینیم , هیچ ڕادوێیەك باسی ئەم هەواڵەیان نەکرد , دەتگووت لە ئەستێرەیەکی دیکە ئەم مەرگەساتە ڕوی داوە , هەموو باسیان لە پصێك لێدانی بەرپرسانی چەپ و ڕاست , شەڕە بەردی غەزەو پاریس , دادگاییکردنی پۆلپۆت , گەشەی بەرهەمی نەتەوەیی , ڕیشی خومەینی و ئوسامەیان دەکرد .

هێواش هێواش دوکەڵەکە بەرز بوەوە بۆ ئاسمان . ئەوجا کەوتە کوشتنی تیشکی خۆرەتاوی بان گوندەکە , شینایی ئاسمان , جریوەی باڵندە , هەموو پێکەوە سەرتاپا پێکەوە مەرگ بردیانییەوە . کاتێك تیشکی خۆرەتاوەکە خۆی دەدا بەبان پشت دوکەڵی کیمیاوییەکە دەگەشایەوە , کیمیاکە ئاوس بوو بەو هەموو ڕوحەی هەڵیانی کێشابوو , ڕوحی مرۆڤە باش و خراپەکان پێکەوە , بە بان پشتی ژەهرەکەیا دەچوون بۆ جیهانێکی دیکە , ڕوحیانەتی هەژار و دەوڵەمەندەکان پێکەوە دەفڕین , ئەوانەی لە هەموو ژیانیاندا کێشەیان لەگەڵ یەکدا هەبوو , گۆپتەپەش بە دیار ئەو کارەساتە گەورەیەوە , هاتبووە گریان و بەچۆکدا هاتبوو , تنۆك تنۆك خوێنی لێ دەتکایەوە .

ئەم تاوانە لە گوندێکی وەك گۆپتەپە , زیاتر لە 300 هاوڵاتی شەهید و بریندار لێکەوتەوە , ڕۆژی دواتر بریندارەکانیش حەزیای ئەنفال بەرەو مەرگیانی هەڵکێشا , بە دەم ترس و برینداری ڕۆژی پێشترەوە هێرشکرایە سەریان , بەهۆی برینداریانەوە نەیان توانی خۆیان ڕزگار بکەن , ئاخر چۆن بتوانن , زیندووەکان هەموو گرتران نەك بریندارەکان , بە تولە ڕێی بناری زێکەیا ویستیان خۆ ڕزگار بکەن , بەڵام بە کۆمەڵ گرتران " بۆ ڕۆژی 4-5-1988 هێرشی زەمینی دەستی پێکرد , گوندی گۆپتەپەی ڕوخاند و لاشەی کوژراوانی بۆردومانی ڕۆژی پێشتریشی بە شۆفەڵ خستە ناو گۆڕێکی بە کۆمەڵەوە , لە ترسی ئەوەی نەوەك زیان بە تەندروستی پیاوانی ڕژێم بگەیەنێ "((ئەنفال – کارەسات , ئەنجام و ڕەهەندەکانی , یوسف دزەیی , چاپی یەکەم 2001 , چاپخانەی موکریان– ل119)) . بۆ سبەی ڕۆژ زوو لە خەو هەڵساین , هێشتا تاریکایی بۆلێڵی بەیان باڵی بەسەر گوندی جەلەمۆردا کصێابوو , خۆمان بۆ چارەنووسێکی نادیار ئامادە کرد , بابۆڵەیەك گەورەم پێچایەوەو دانەیەکیشم کردە گیرفانم , چنگێك خوێشم لە لایلۆنێك ئاڵاند کردەمە تورگەکەی کۆڵمەوە . چومە دیار ماجیدی هاوڕێم کە شەو پێکەوە خەوتبووین , نەرمە ماچێکی ناوچەوانیم کردو بۆ دواجار بەجێم هێشت , لەو کاتەدا وام دەزانی چارەنووسی من لە مەترسیدایە , کەچی ئەوی بێ تاوان بووە قۆچی قوربانی , خۆشەویستیم بۆ ئەو تاکو ئێستاش لەو چرکە ساتەی ئەو دەمەدا دەژێت .

ئێمە قارەمانانی پێشتر , هەموو تێمان قوچان , لەگەڵ دەرکەوتنی یەکەم پرشنگی بەیانی لە گوندەوە بە دوای یەکدا دەرچووین , ئاسۆ هێشتا سوور بوو , پاشان هەتاو لە بان گۆپتەپەوە دەرکەوت , بە دوای ئێمەشدا خەڵکەکەش مقۆ مقۆیان

تێکەوت , لە بەر چاومە پیرێژنێکی 80 ساڵانە , سیمای غەمگینی بە دەموچاوییەوە دەبینرا و هاواری دەکرد : حەرەس قەومی دێت خۆتان ڕزگار بکەن , غەدارن . سەر دەبڕن , زمان لە بن دەردێنن , دامانی کراسەکەی لەبەر پێی دەخشا , مەنجەڵە کوڵێك بە دەستێکییەوە و کترییەك چای بە دەستەکەی دیکەیەوە بوو , دەیەویست لە تاڵانی جاشەکان ڕزگارییان بکات , دەیانی دیکە بەهەمان شێوە بەو سەحەرە دەبینران , جوڵەی ئەو پیر و منداڵانە کە لە چاو تەمەنیانا زۆر چوست و چالاك بوون , هەموو ماڵەکانیان بەجێهێشت , جگە لە جاشەکان دزی دیکە نەمابوو , منداڵ بە دەم کروزەی گرییانەوە بە دەست دایکیەوە هاواری دەکرد , چاوی هێشتا بە خەوی خۆشی بەیانیانی بەهارەوە بوو , بە پێی پەتی بەدەم گریانەوە و بە توندی بە دوای دایك و باوکیانا ڕادەکێشران , خۆیان گران کردبوو نایان ویست گوندەکەیان بەجێ بهێڵن , ژنانی چارشێوە لەسەری کۆڵ لە پشت و چارۆگە لە ملی پڕ لە خۆراك , منداڵانی نیمچەش بە نەرمە غار بە دوای دایك و باوکیانەوە ڕێیان دەکرد , هەندێکیان تورەگە پڕ لە خۆراك و مەتارە ئاو بە دەستیانەوە بوو , پیاوەکانیش هەریەکەیان کۆڵێك لە کۆڵیان و یەکی دیکە لە بن هەنگڵیان , دەمووچاویان بۆ چارەنووسێکی نادیار لە ترسی هەژاری و مەرگ غەزەبی لێ دەباری , پێکەوە هەنگاویان دەنا تاکو خۆیان بشارنەوەو حەشار بدەن , وەلێ نەیانزانی جاشەکان , پێشمەرگەی ڕوخاو کە هەمان بەیانی نمەکیانیان کردبوو , شارەزایی کون و کەلەبەری دەڤەرەکە بون , بن بەرد بە بنەبەردی ناوچەکە بەڵەد بوون , هەموویان دەدۆزنەوە , دەیانکەن بە دیاری بۆ مەرگ , چاوم گرِدا مام ئەحمەدم نەبینیوەوە , لاوێك لەسەر ڕێگاکە ڕاکشا بوو چاوەڕوانی هاتنی یارەکەیدەکرد , تاکو بۆ دواجار تێی بڕوانێت , کەمێك لە ئاوی مەتارەکەی نۆش بکرد , بە حەپەساوییەوە سەیری خەڵکەکەی دەکرد . بەڵێ ئەو خەڵکە بێ تاوانە , جاشەکان هەموویان لەو کون و کەلەبەرانەی قەڵاسێوکا , لەناو هەردەو چیاکان , کەندڕ و تاوێرەکان , کونە شاخ و ئەشکەوت و دۆڵەکانا دۆزییەوە و بە کۆمەڵ ئەنفالیانیان کردن , لەپاڵ هەزاران مرۆڤی دیکە بە کۆمەڵ بوونە خۆراکی ئەو ئۆپەراسیۆنەی ناوی ئەنفالی چواری لێنرا , ئەوەشی هەیان بوو هەموو تاڵانکرا " لە گەرمەی ئەم کارەدا واتە لێسەندنی پارە و زێڕ و شتی بە نرخ لە گوندی جەلەمۆرد جاشێك ناڕەزایی دەربڕیوە , ئەفسەرێکی سوپاش بە تووڕەیی گوتبووی : ئەو خەڵکانە بۆ کوشتن دەبرێن ناتوانن پارە و ئاڵتونەکانیان لەگەڵ خۆیان ببەن , چونکە یاسای دەوڵەت دەڵێت دەبێ ئەمانە لەناو ببرێن)) , سەرەڕای ئەمەش جاشەکە چەك کرا ((ئەنفال – کارەسات , ئەنجام و ڕەهەندەکانی , یوسف دزەیی , چاپی یەکەم 2001 , چاپخانەی موکریان – ل 123)) .

کەچی هەموو ئەوانەی پێشتر ڕێگای دەرچوون و خۆڕزگاربوونیان لە خەڵکەکە گرت , وەك هەڵم چوون بە ئاسمانا لەو ڕۆژگارە دژوارە کەس نەیانی بینییەوە , تەنانەت چەندێکیان بوونە چاوساغی ڕاوکردنی خەڵکەکە .

لە ئۆپەراسیۆنی ئەنفالی چواردا , ئەم هێزانە سەرباری چەندین مەفرەزە خاسەی جاش پشکدار بوون : فەرماندەیی هێزەکانی نەسر بە سەرۆکایەتی عەمید ڕوکن خالید ئەحمەد ئیبراهیم , هێزەکانی 46 بەسەرۆکایەتی عەمید عەلی ئەحمەد محەمەد . فەرماندەیی جەحافلی دیفاعی وەتەنی 1. فەرماندەیی هێزەکانی پارێزگاریی نەوت بە سەرۆکایەتی عەمید بارق , تیپی 38 , تیپی پیادەی ئالی 5 , تیپی پیادەی 8 , تیپی پیادەی 2 , . ئامریەی مەواقعی فەیلەقی 1 بە سەرۆکایەتی عەمید ڕوکن عەلا محەمەد تەها . لیوای پیادەی 444. لیوای پیادەی 110. لیوای پیادەی ئالی 46. لیوای مەغاویری 1 ی فەیلەقی 1. فیرقەی مەغاویری 10. لیوای قوات خاسەی ژمارە 65 و 66 و 68. لیوای زرێپۆشی 46. فەوجی مەغاویری فیرقەی 28. 27 فەوجی جاش و مەفرەزەی تەواری سلێمانی و کەرکوك , هێزی ئاسمانی و کەرتی کیمیاوی و یەکەکانی هەواڵگری و ژمارەیەك هێزی جۆراو جۆری تر.

ئەو سوبحە تەپ و تۆزی ئۆتۆمۆبێلی جاشەکان لە دورەوە دەبینرا , چەندین کم وەك مار پێچی دەدایەوە و خولی دەخواردەوە , لەهەرچوارلاوە دەهاتن , سەروبنیان دیارنەبوو , لە دورەوە هەڕەشەیان لە جەماوەری ناوچەکە دەکرد , کاروانەکانی مەرگ ,

که جاشەکان لەناو بەرازیلی و شۆفرلێتە سورەکانییانەوە لە پێشەوەی بوون , لە کێبڕکێی هێرشدا بوون بۆ کاولکردن و سوتاندنی کوندەکان و گرتنی خەڵکەکەی و تاڵانکردنی سەروەت و سامانەکەیان .

ئەو ڕۆژە , لە هەرچوار لاوە هێرش دەستپێکرا , ئەوەی لە یادمە , لە چەمچەماڵەوە بە سێ قۆڵ بۆ (کانی عارەبان – شێخ پاڵەوان – پاڵکە ڕەش), لە تەقتەقەوە سێ قۆڵ (قەرەناو – مخەڕەس , جگیلە) , کۆیە بۆ (شەوگێڕ – بناری حاجی قەڵا , تیمارۆك , بەری ڕۆژئاوا) , شوان (جولحان , عەلی بەیان – بان کەل) , قەرەهەنجیر بۆ سەرخاسە , لە گۆپاڵەوە بۆ گەورەدێ , لە سوسێوە بۆ (عەواڵان – چەمی سورقاوشان) , لە دوکانەوە بۆ کلێسە , لە پردێوە بۆ (چیا چەرمی – گەڵۆزی – تولکی , دەشتی هەولێر) , لە قوشتەپەوە بۆ (کەلی قەشقە _ دەشتی هەولێر) , لە هەولێرەوە بۆ ڕۆژئاوای کۆیە , ... , لە شیوەسورەوە بۆ (تورکمان باخ – ناڕوجە) .

 بە بەرچاومانەوە گوندەکان دەسوتاو گڕی تێ بەردەدرا , دوکەڵ و گەردەلولی شۆفەڵەکان ئاسمانی ئەو ناوچەیەی داگرتبوو , کام شوێنی چەپەکە جاشەکان بۆنیان بە مرۆڤەکان ناوییەوە دەکرد و دەریان دەهێنان و دەیاندۆزینەوە , لەو ناوچە پان و بەرینە , پنتێك نەمابوو بۆ خۆ حەشاردان و خۆشاردنەوەی خەڵکەکە , هەر چرکەی هەواڵی گرتنی هاووڵاتیانی بە کۆمەڵی گوندێك , خیانەتی سومبلێکی قارەمانییەتی , نامەردی گروپێکی چەکدار ... مان دەبیست .

ئەو ئۆپەراسیۆنە وەك قەلە ڕەشی شووم , لە دوای ئەنفال دنیایەکی تازە بوو , نەك ژیان بگرە کازیوەو نەسیمی بەیانیشی نە هێشت , بێ خشپە ڕێمان دەکرد , کەس نەمابوو جگە لە ڕێبواران و پێشمەرگەی تاك و تەرا , لە ناو پاشماوەی گوندی ڕوخاوو , دیواری ڕماو , باخچەی وشکەوە بوو , کێڵگەی تەرك کراو ڕێمان دەکرد , کوردستان ببوە گوندی کاول , دارستانی ڕەشی قەرەبلوط , کوچەی گیراو و داری سوتاو چیای چۆڵ و کێڵگەی فەرامۆشکراو , هیچ نەمابوو , تەنها باوەڕ بە ژیان .

 بەناوترس و گوماندا ڕێمان دەکرد , ترس و گومان لە هەموو شتێك , لە جاش , لە قارەمانە ڕوخاوەکان کە ناوچەکە وەك ناولەپی خۆیان شارەزا بوون , قەت نابوایا دووجار بە یەك تولە ڕێدا برِوِیشتینایا , لە هەموو ئەوانەی لە شێوەدا مرۆڤ بوون , لەو ڕۆژگارە لەجیاتی ڕێوی هەردەم کەروێشك بەرەو پیریمان دەهاتن .

ئەنفالی چوار پاش سەرکەوتنەکانی عێراق هات لە بەرەکانی شەڕی ئێران – عێراق , بۆیە عێراقی مکوڕتر کرد لەسەر درێژەدان بە ئۆپەراسیۆنەکانی ئەنفال .

هیچ بەرگرییەك لەو دەڤەرە نەکرا , کە ساڵی پێشتر وەك لە بەڵگەنامەیەکدا دەیبینن , حکوومەت ناوچەکەی چۆڵکردبوو " تەنها ڕەتڵی سوسێ لە چەمی ڕێزان بەرهەڵستی سوپا دەکرا , وەك لە گوندەکانی سوورقاوشان و عەوداڵان و کەلەبەش کە پاشتر وێران کران ((ئەنفال – کارەسات , ئەنجام و ڕەهەندەکانی , یوسف دزەیی , چاپی یەکەم 2001 , چاپخانەی موکریان – ل 120)) .

دوو ڕۆژی دواتر واتا لە 6-5-1988 لە دەڤەری سەر خاسە ((چەمی گوندی ئاوباریك)) , کۆمەڵێك چەکدار (ژمارەیان نزیك 70 چەکدار بوو) خەڵکی گوندی گوڵمکەوەو دەوروبەری بوون , پاش پەیوەندیکردنیان بە هەواڵگیری چەمچەماڵەوە بە سەرپەرشتی (مەجید – عە) , ویستیان بمان کەن بە بەردە بازی لێخۆشبوونیان لە لای ڕژێم , لێ بە هوشیارییەوە نەخشەکەیانمان پوچەڵ کردەوەو خۆمان لە گەمارۆکەیان ڕزگار کرد , لە سەرەتادا کاك محەمەد سەلام هەواڵی نیاز خراپی ئەوانی پێمان ڕاگەیاند , دواجار هاوڕێ جەماڵ گوڵمکەوەیی بە ژیری و زیرەکییەوە پەیمانی هاوکاری پێیان دا , وەلێ هەر کە گەڕایەوە لامان نەخشەکەیانی بۆمان ئاشکراکرد و وتی ئاگادار بن , پاش ڕاکردنێکی نۆ کاتژمێری , بە کۆڵێکی پڕ لە پەرتووك و خۆراك و فیشەك و کەل و پەلی خەوتنەوە خۆمان گەیاندە هەڵەتەکانی ماسقەڵان .

ئەو چەکدارانە   کە نەیانتوانی ئێمە بە دیاری ببەنەوە بۆ ڕژێم , کە ڕۆیشتنەوە ڕژێم لێیان خۆش نەبوو , بەداخەوە لەگەڵ ئەنفالکراوەکاندا هەموویان شوێن بزر کران .

له 8 مایسدا ئۆپەراسیۆنی ئەنفالی 4 کۆتایی پێ هات – جینۆساید له عێراقدا , پەلاماری ئەنفال بۆ سەر کورد , وەرگێڕانی سیامەند موفتی زاده , سلێمانی ل313 ساڵی 1999– ل317)) .

کۆی گشتی 237 گوند لەو ناوچەیه له ئۆپەراسیۆنی ئەنفالی چوار خاپوور کران ((ئەنفال – کارەسات , ئەنجام و ڕەهەندەکانی , یوسف دزەیی , چاپی یەکەم 2001 , چاپخانەی موکریان – ل 126)) .

تەنها له ناوچەی (خاڵ خالآن) لانی کەم کۆی *4167 کەس له خەڵکی ناوچەکه گرتران , جگه له هەڵاتوانی شەڕی خەڵکی شارەکان و ئەو پیرانەی دواتر بەردران (جگه له ناوچەی کۆیەو دەشتی هەولێر) , هەروەها 1680 کەس له گوندەکانی (کلێسه , بۆگد , کانی بی , قزلو , کانی هەنجیر و گۆمەشین) ئەنفالکران ((ئەنفال – کارەسات , ئەنجام و ڕەهەندەکانی , یوسف دزەیی , چاپی یەکەم 2001 , چاپخانەی موکریان–ل 120)) .

" به پێی خەملآندن 2500 کەس له ناوچەی کۆیه ئەنفالکران ((ئەنفال – کارەسات , ئەنجام و ڕەهەندەکانی , یوسف دزەیی , چاپی یەکەم 2001 , چاپخانەی موکریان– ل 126)) , کۆی گشتی له ئەنفالی 4 نزیك به 28550 کەس ئەنفال کران (نص اللائحة الايظاحية المقدمة من قبل هيئة الدفاع ......) .

ئەو کرداره سەربازییه بەشێکی له ژێر فەرماندەیی نزار خەزرەجی بەڕێوه بردرا , ئەوەنده دڵسۆزانه کارەکانی ئەنجام دەدا له گوندی گۆپتەپه به شایەدی کاك مودیر عەلی به پۆستاڵەکانی سەری منداڵێکی 1 ساڵەی پان کردەوه .

لەو ئۆپەراسیۆنه هەزاران مرۆڤ بوونه قوربانی , کەچی ئەنجامدەران و بکەرانی به مایەی خۆیانەوه لێی دەرچوون , نه پۆستاڵ له پێیەکی وەك نەزار خەزرەجی دادگاییکرا , نا جاشه سەرنشینەکانی بەرازیلی و شۆفرلێته سورەکان له گوڵ خراپتریان پێ وترا , دەیان سکاڵایان لەسەر تۆمارکراو بانگ نەکران بۆ دادگا , نه ئەو پێشمەرگانەی سەدان خێزانەی وەك خانەواده 3 کەسییەکەی سەرهەد تۆفیقیان((بۆڵ قامیشی)) به قۆناغه نێزه بۆ ئەنفالکردن گەڕاندەوه بۆ گوندەکەیان که دوایی ئەنفالکران لێپرسینەوەیان لەگەڵدا کرا , نه ئەوانەشی کەڵەکەکانیان به ئاوادا تاکو جەماوەر ڕزگاری نەبێت قسەیەکیان له گەڵدا کرا .

له هەمووشی ترسناکتر له 13 –5 به بەرچاوی خەڵکەوه 3 هاووڵاتی کورد له کۆپتەرەوه بەردرانه خوارەوه . بەم شێوەیه خەڵکی ناوچەی ئەنفالی 3 و 4 بوونه قوربانی جوگرافیا , چونکه داگیرکەران ئەوەندەی دوژمنی جوگرافیان ئەوەنده له مرۆڤەکەی سەری نا .

ئەنفالی 4 له بەڵگه نامەکانی بەعسەوه .

005500

سلسلة القيادة لحملة الأنفال للفترة شباط- أيلول 1988

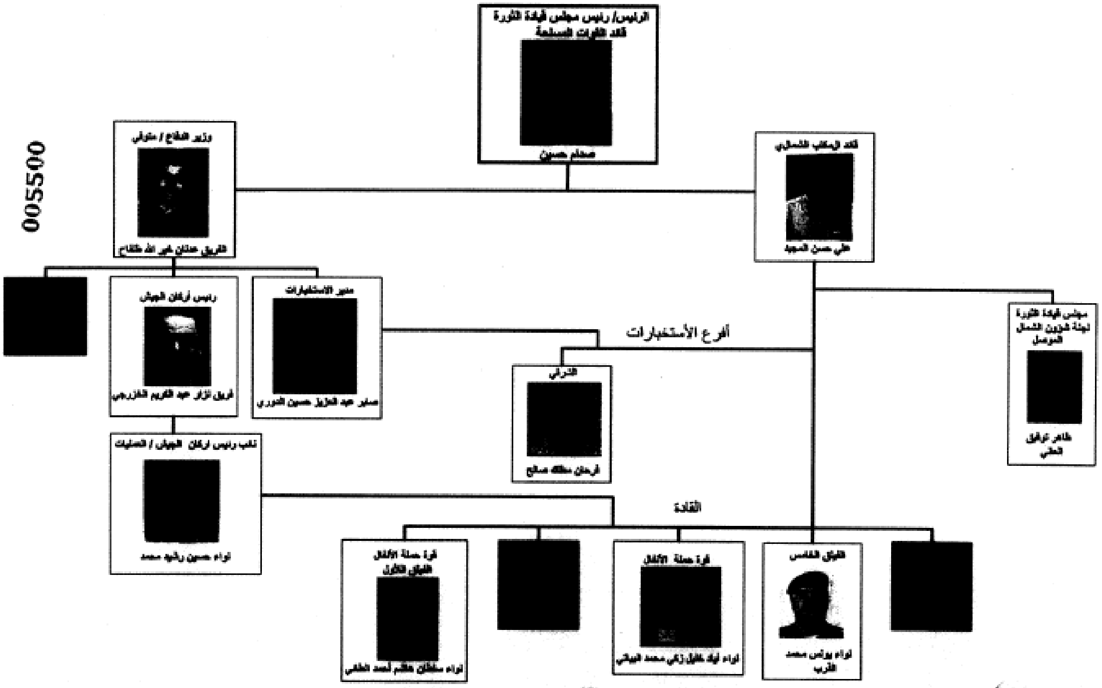

004987

79 - 29

رئاسة الجمهورية
السكرتير
مديرية الأمن العامة
مديرية امن اربيل
العدد / ش٤ / ٦٧٧٤
التاريخ ١٤/ ٥ / ١٩٨٨

الى / - السيد معاون مدير الامن العام لمنطقة الحكم الذاتي المحترم

٣- تفتيش كويسنجق

اعلمنا ضابط امن كويسنجق ببرقيته ٧٠٠ في ١٩٨٨/٥/١٤

١- تم تفتيش قصبة كويسنجق بحثاً عن الهاربين والمتخلفين من القصبة حيث شكلت لجان لهذا الغرض باشراف قائد الفوج العسكري وكذلك بحثاً عن المخربين والهاربين والمتخلفين القادمين من مناطق عمليات الانفال الرابعة .

٢- تم القبض على مجموعة من اهالي القصبة وأودعوا الحجز .

٣- اجتمع قائد الفوج مع بعض المستشارين وطلب منهم تسليم الهاربين والمتخلفين والذين سلموا اليهم من منطقة عمليات الانفال فقام المستشارين كل من ميرزا اسماعيل شريف وحاجي وقاسم نادر آغا بتسليم الذين لجأوا اليهم الى الفوج العسكري وتم حجزهم مع المحجوزين في داخل القصبة .

يتبع لطفاً ..

IST.A0934.070.002

004989

CD-03-CDCQJ-63210

بسم الله الرحمن الرحيم

رئاسة الجمهورية
السكرتير
مديرية الاستخبارات العسكرية العامة
العدد : م٥ / ش٣ / ق٢ /
التاريخ : ٢٨ ايار / ١٩٨٨

(سيظل الشهداء اكرم منا جميعا)

يرجى الاشارة الى الرقم كاملا

سري وشخصي

(مستعجل)

الى / رئاسة اركان الجيش

الموضوع / نتائج عمليات الانفال

كتابنا السري والشخصي ٩٢٨٢ في ٨ آيار ٨٨ بصدد عملية الانفال/٤ ... فيما يلي نتائج عمليات الانفال التي بدء‌ت في ٢٦ شباط ٨٨ ولغاية ١٠ آيار ٨٨ :-

١ . خسائر زمر التخريب

آ . تركز ثقل الخسائر على زمرة عملاء ايران (دون زمر التخريب الاخرى) حيث ان العمليات نفذت ضمن حدود محافظة السليمانية التي يتركز نشاط العملاء فيها وان مجموع خسائرهم تقدر بـ (١٢٠٠) اصابة بين قتيل وجريح (بضمنها خسائرهم نتيجة الضربات الخاصة) مضافا " اليها (١١٥٠) مخرب ما بين عائدين للصف الوطني وملقى القبض عليهم ومستسلمين للقطعات وبذلك فانهم خسروا بحدود (٢٣٥٠) مخرب وهذا هو الحد الادنى من مجموع قوتهم التخريبية التي تقدر بـ (٥٠٠٠) مخرب ومن خلال خسائرهم اعلاه يبدو واضحا " حجم تاثير العمليات على زمرة عملاء ايران .

ب. كانت خسائر زمر التخريب الاخرى (زمرة البارزاني ، الشيوعيين ، زمرة الحزب الاشتراكي الكردستاني) محدودة جدا " لقلة مخربي تلك الزمر في قواطع عمليات الانفال وعدم جديتهم في مواجهة قطعاتنا .

سري وشخصي

FOR OFFICIAL USE
- 32
IST.A8072.015.002

بسم الله الرحمن الرحيم

سري وشخصي

جـ. نفذت زمر التخريب (وخاصة عملاء ايران) كميات كبيرة من (الاسلحة الخفيفة والمتوسطة ، المتفجرات ، المواد الغذائية ، المواد الطبية ، التجهيزات ، الوقود والعجلات) فضلاً عن تدمير جميع مقراتها ومعظم قواعدها في قواطع عمليات الانفال .

د. تمكنت القطعات من قتل عدد مما يسمى بـ (التوابين) وهم من (غير العراقيين المسفرين ، الهاربين الى جانب العدو والاسرى الذين جندهم العدو) الذين تطوعوا في الفرقة/٩ بدر وارسلوا الى عمق اراضينا وتواجدوا مع زمر التخريب في قواطع عمليات الانفال كما تمكنت القطعات من القاء القبض على (١١) عنصر من هؤلاء (أحدهم ضابط برتبة ملازم كان قد أسر في احدى معارك منطقة زبياطيه في عام ١٩٨٣) .

٢. اهم المقرات والقواعد الحاليه لزمر التخريب

آ. المقرات الرئيسيه لعملاء ايران موزعة بين منطقة دوله كوك (شمال قلعة دزه) ومنطقة شلير (شمال بنجوين) ويتوزع قياديهم على المقرات اعلاه ويتواجد البعض منهم في مدن (سقز ، بانه و سردشت) الايرانيه وتتوزع قوتهم التخريبيه في المناطق التاليه :-

اولا . يتركز ثقلهم الأساسي في مناطق (السماقوليات ، باليسان وامتدادها القرى الكائنة في منطقة الحدود الفاصله بين فق مش ٢٤ و فق مش ٢٣) .

سري وشخصي

FOR OFFICIAL ...

IST.A8072.015.004

٧١

0031-03-CI-JCSR-0312/0

بسم الله الرحمن الرحيم

سري وشخصي

ثانيا . لديهم مغارز لازالت تتواجد في منطقة قره داغ مستفيدين من العوارض الحاكمه والكهوف المتواجده فيها ومغارز اخرى في مناطق وادي شلغه (شمال نهر الزاب الاسفل) وفي منطقة سهل اربيل فضلا" عن المغارز المتواجده مع قطعات العدو الايراني في المجمعات السكنيه القريبة من حلبجه .

ب. المقرات الرئيسيه لزمرة البارزاني موزعة بين مناطق راجان ، زيو ، سيلوانه الايرانيه (الكائنه في منطقة المثلث العراقي — الايراني — التركي) وتتوزع قوتهم التخريبيه في المناطق التاليه :—

اولا . قاطع دهوك وامتداده منطقة بارزان والمنطقة الكائنة شرق شيروان مازن وفي هذا القاطع يتواجد ثقلهم الأساسي من خلال فرعهم الاول الذي لم يتأثر بعمليات الانفال لحد الآن .

ثانيا . في منطقة باليسان وامتدادها قرى منطقة الحدود الفاصلة بين فق مش ٢٤ وفق مش ٢٣ مع مخربي زمرة عملاء ايران .

جـ. من خلال ماورد اعلاه فانّ الثقل الأساسي لزمر التخريب حاليا" موزع في منطقتين الاولى (منطقة السماقوليات وباليسان وقرى منطقة الحدود الفاصله بين فق ٢٤ وفق ٢٣) والثانيه (قاطع دهوك وامتداده منطقة بارزان والمنطقة الكائنه شرق شيروان مازن) .

سري وشخصي

32

IST.A8072.015.005

0031-03-C20079-632,0

بسم الله الرحمن الرحيم

سري وشخصي

٣٠ طرق تسلل زمر التخريب الى اراضينا

تتحدد حاليا" طرق تسلل زمر التخريب من الاراضي الايرانيه الى اراضينا وبالعكس من خلال المسلكين الرئيسيين ادناه :ـ

آ. منطقة الحدود الفاصله بين فق مش ٢٤ و فق مش ٢٣ الى منطقة باليسان ومنها الى العمق .

ب. منطقة الشريط الحدودي العراقي ـ التركي الكائنة شمال سيد كان ومنها الى الاراضي التركيه الكائنة شمال شيروان مازن ثم الى منطقة بارزان وقاطع دهوك .

٤. غالبا" ما يؤدي الضغط على زمر التخريب الى تقارب بين قيادات تلك الزمر وبعد عمليات الانفال وفي نهاية شهر نيسان ٨٨ التقى ممثلون عن زمر التخريب كل من (زمرة عملاء ايران ، زمرة البارزاني ، زمرة الحزب الاشتراكي الكردستاني ، زمرة حزب الشعب الديمقراطي الكردستاني و زمرة الحزب الاشتراكي الكردي) وحضر اللقاء ممثل عن الشيوعيين واتفقوا على العمل ببنود مايسمى بـ (الجبهه الكردستانيه) التي كانوا قد اعلنوا عن تشكيلها في تموز ١٩٨٧ وتدارسوا في لقاءهم موضوع توحيد مكاتبهم (العسكريه والاعلاميه والماليه) لمواجهة الموقف في الظروف الحاليه واحتمالات المرحله المقبله وطرحت في اللقاء آراء تقضي بعدم

سري وشخصي

004993

IST.A8072.015.006

0031-03-C70039-63210

بسم الله الرحمن الرحيم

سري وشخصي

جدوى مواجهة قطعاتنا والانسحاب أمامها في مثل هذه العمليات وممارسة النشاط التخريبي على شكل مفارز صغيـــره ٠

يرجى التفضل بالاطـــلاع ٠٠٠ مع التقديـــــــر ٠

اللواء الركـــن

مدير الاستخبارات العسكريه العامــــــه

نسخه الى

رئاسة الجمهوريه ــ السكرتيـــــــــر
ديوان وزارة الدفـــــــــــــاع
قيادة مكتب تنظيم الشمـــــــــال
امانة سر القيادة العامه للقوات المسلحـــه
دائرة العمليـــــــــــــات
قيادة الفيلــــــــــق الاول
قيادة الفيلــــــــــق الخامس

يرجى التفضل بالاطلاع ٠٠٠ مع التقدير ٠

(٥ ــ ٥)

سري وشخصي

004398

031-03-CI0039-63210

بسم الله الرحمن الرحيم

رئاسة الجمهورية
السكرتير
مديرية الاستخبارات العسكرية العامة
(مكتب المدير)

العدد : ١٠٤٩٧
التاريخ : ٢٨ / مايس / ١٩٨٨

سري للغاية وشخصي

سيدي نائب القائد العام للقوات المسلحة - وزير الدفاع المحترم

الموضوع / معلومات

تحية وتقدير سيدي :

١. توفرت لدينا المعلومات التالية والتي وردت من قبل العميد الركن بارق عبد الله - قائد قوات حماية النفط .
أ. بتاريخ ١٢ مايس ٨٨ القي ثلاثة مخربين من الطائرة وعلى ارتفاع عالٍ على مقر آمرية قاطع كويسنجق وامام معظم مقاتلي أفواج الدفاع الوطني .
ب. بتاريخ ١١ مايس ٨٨ ربط رجل وامرأة بحبل ووضعهم في صندوق العجلة .. وقام جنود الحماية بضربهم امام الأهالي .
جـ. قيام قوة بإمرته بتفتيش دور مستشاري افواج الدفاع الوطني المدرجة اسمائهم ادناه والاستيلاء على مبالغ من المال وحلي ذهبية:
أولاً : المقاتل قاسم فارس - مستشار فوج ٨٥ دفاع وطني .
ثانياً : المقاتل ميرزا اسماعيل - مستشار فوج ٢٠٧ دفاع وطني .
ثالثاً : المقاتل مام يحيى - مستشار فوج ٨٦ دفاع وطني .

٢. مما تقدم .. نقترح الموافقة على تشكيل مجلس تحقيقي بحق الضابط المذكور .. في مديريتنا للأسباب المشار اليها بالمادة (١) أعلاه .

يرجى التفضل بالاطلاع والتنسيب .. مع فائق التقدير والاحترام سيدي .

٢٨ مايس

اللواء الركن
مدير الاستخبارات العسكرية العامة

FOR OFFICIAL USE ONLY

سري للغاية وشخصي

IST A8072 016 004

01-03-CD039-63218

بسم الله الرحمن الرحيم

رئاسة الجمهورية
السكرتير
مديرية الاستخبارات العسكرية العامة
المعاونية الخامسة – ش٣

السيد / المعاون

الموضوع / تقصي حقائق

نسب السيد المدير العام قيامنا بتقصي الحقائق عن ممارسات مقر قيادة قوات حماية النفط في عملية أنفال/٤ ضمن قاطع مسؤوليتها في منطقة كويسنجق... شكلت لجنة تضم ممثلين عن شعبتنا ، م.اس م. الشمالية ، م.اس م. الشرقية وأوعزنا اللجنة التي قامت بتقصي الحقائق ميدانياً وبشكل هادئ. وفيما يلي خلاصة ما توصلت اليه:

١. بتاريخ ١٣ آيار ٨٨ قام مقر ق ق ح ن وبتوجيه من القائد بأركاب (٣) مخربين بطائرة سمتية (بعد أن تم شد وثاقهم) وحلقت الطائرة فوق مقر آمرية قاطع كويسنجق وتم ألقاء المخربين من الجو وفارقوا الحياة ... المخربين المذكورين تم ألقاء القبض عليهم بمصادمة أثناء تنفيذ عملية أنفال/٤ ... لم تشاهد الحادثة من قبل أهالي كويسنجق لبعد منطقة الحادثة عن القصبة الا أنها شوهدت من قبل معظم مراتب آمرية قاطع كويسنجق وتسربت الى الأهالي ... لم تتوفر معلومات عن دوافع هذا الأجراء من قبل مقر ق ح ن الا أن القائد أشار خلال زيارته لشعبتنا وتقديمه تقرير الى السيد المدير العام (عرضناه بمطالعة خاصة) بأنه أتخذ هذا الأجراء بسبب قيام المخربين المذكورين قبل ألقاء القبض عليهم بفتح النار على الطائرة السمتية محاولين أسقاطها

FOR OFFICIAL USE ONLY

EXHIBIT 29

IST.A8072.016.005

1031-03-CD039-60210

005142

(٩١)

الرقـــــم : (٧١٦)

١٩٨٨/٦/١٦ ١٤٣٠ طهران / فارسي

(الصحف السورية تنشر اخبارا وادعاءات عن تنفيذ حكم بالاعدام بعدد من الاشخاص

داخل العـــــــــراق)

==

ذكرت وكالة انباء الجمهورية الاسلامية الايرانية ان نظام العراق قام مؤخرا بالقـــاء ثلاث جثث لاشخاص قام باعدامهم بسبب عدم الاشتراك والامتناع عن الالتحاق الى جبهات القتال ضد ايران من طائرة هليكوبتر في ساحة مدينة اربيل .

وقد طبعت صحف دمشق هذا الخبر اليوم وكتبت في الصفحات الاولى (ان نظـــام العراق يقوم باعدام مجموعات جديدة من العراقيين مقابل المنطقة الواقعة قرب دائرة الامن في مدينة الناصرية ويقوم بالقاء عدد من شباب مدينة اربيل وعدد من سكان المدن الاخرى من بينها (الخالص) بالسجون بتهم معارضة نظامه وطبقا لهذه التقارير فان صـــدام شخصيا اصدر امرا بان تصور افلام عن المعدومين وتعرض لسائر الناس .

FOR OFFICIAL
USE ONLY

EXHIBIT 34

IST.A8072.016.001

برقيه فوريه 005144 وقت الانشاء ـــــــه

٢٨ / ٦ / ٨٨

من / م٥ م الشماليــــه

الى / الاستخبارات (ر٢)

و / ر / منظومتنــــا

رقم المنشي / ر٢ / ن٣ /

11265

(٠) كويسنجق ١ / ٠٠٠ ١٠٠ (٠) بالساعه ٢٠٠ يوم ٢١ / ٦ شرعت قوه ... مرتبطه بأمرة القوات الثانيه وتتالف من سرية دبابات وجه وطبت وسرية مغاوير مواقع فل ١ والسريه الموقيه ٦ / ومجاميع من مقاتلي الافواج التاليه / ف١٠٦ - ف١٢ - ف١٢٠ - ف٨٠ - ف١٣٥ - ف١٦٢ - ف٢١٠ - ف٢٤١ - ف١٣٨ ه ٠ وطني ومجموعه من مقاتلي محمد ساده ن شواني (تشكيل حديث) بواجب تفتيش وتدمير وازالة القرى التاليه (٠) ١ (٠) كاني ليله (٥٧٦٩) (٠) ٢ (٠) أومر كند (٥٣٢٤) (٠) ٣ (٠) سيكوه كان (٥٠٦٦) (٠) ٤ (٠) سيكاني (٤٦٦٦) (٠) ٥ (٠) شيطان رحمن (٤٤٦٦) (٠) ٦ (٠) قيسير (٤٥٦٦) (٠) ٧ (٠) أوصال (٤١٦٨) (٠) ٨ (٠) بوده سي (٤٤٧٨) (٠) ٩ (٠) ميركه (٤٤٧٨) (٠) ١٠ (٠) بلنكسر (٤٣٧٦) (٠) تمكنت القوه أعلاه من حرق قريتي بوده سي وميركه وبمحس الدور المتفرقه في واد ن شلقه والاستيلاء على عجله نوع تويوتا لاند كروز مع (٦) دراجه بخاريه (٠) بالساعه ١٠٠٠ من نفس اليوم تعرض المخربين على ف٢٤١ في قرية بلنكسر مما أدى الى فقد ان عجلة نوع واز قياده مع جهاز (أر / ١٠٠) و (١) رشاشه بي كي سي (٠) قامت مجموعه أخرى من المخربين بالتعرض على مقاتلي ف٢٦١ ه ٠ وطني في قرية سيكوه كان (٠) ضحاياتنا أستشهاد أحد المقاتلين المنسوب الى الفوج المذكور (٠) بتاريخ ٢٤ / ٦ عادت القوه أعلاه الى مقرات ٢ / في طق طق (٠) يرجى الاطــلاع ٠

TAB A

2075/5

صفحة: ابو ع
٩٠ / ٠ /

[illegible signature]

٢٨ / ٦

العقيد الركن

مدير منظومة أستخبارات المنطقة الشماليــــه

IST.A0929.052.002

IST.A5550.016.049

005150

حزب البعث العربي الاشتراكي
قيادة شعبة دهوك
قيادة فرقة المعاهد

امة عربية واحدة
ذات رسالة خالدة
العدد/ ٤/ ٥٩٤
التاريخ ٢٧/ ٧/ ١٩٨٨

١٧٢
٧/٢٨

(سري وشخصي)

2048
#9
K

الى/ كافة الخلايا الحزبية
م/ العائدون للصف الوطني

تحية رفاقية

كتاب قيادة شعبة دهوك ٤/ ٢٧٠١ في ٢٧/ ٧/ ١٩٨٨
والمتضمن ما يلي :-
استنادا الى الفقرة (أولاً) من قرار مجلس قيادة الثورة المرقم ١٦٠ في ٢٩/ ٣/ ١٩٨٧.
نسب الرفيق المناضل علي حسن المجيد/ عضو القيادة القطرية امين سر مكتب تنظيم الشمال في الاجتماع المنعقد بتاريخ ٢٢/ ٤/ ١٩٨٨ ما يلي :-

١- يعفى المجرم العائد الذي يسلم نفسه مع سلاحه من المناطق التي لم تشملها عمليات الأنفال لحد الآن من جميع الجرائم - عدا جريمتي الهروب والتخلف.
٢- يعفى المجرم العائد بدون سلاح من المناطق التي لم تشملها عملية الأنفال من جريمة الالتحاق مع زمر التخريب وكذلك جريمتي الهروب والتخلف.
٣- لا مانع من قبول تطوع المذكورين أعلاه بأفواج الدفاع الوطني.
٤- لا مانع من قبول العائدين من زمر التخريب مع سلاحهم بأفواج الدفاع الوطني.
٥- لا يقبل تطوع المذكورين أعلاه فيما اذا شملت مناطق سكناهم بعمليات الأنفال البطولية.

يرجى الاطلاع وتثقيف الجهاز الحزبي بما ورد في أعلاه لاتخاذ ما يلزم مع التقدير

ودمتم للنضال ...

الرفيق
بديع احمد الحبيب
امين سر قيادة فرقة المعاهد

IST.A0929.035.011

IST.A5550.016.137

٤٢

005256

IST.A0932.011.015

٢٥٦٥ / ٩/٢٥

٢٤٠٢ / ٩/٢٥

٩

الوارد: ٢١٢
التاريخ ٢٤/٩/١٩٨٨

من/م١ بالعوز   سريه فوريه   ٩/٢٤

الى/م١ م الشرقيه/ق١

الرقم/١١٨٦/ علمنا من المتعاون معنا باسم صالح سعيد درجة الثقه به جيده
ما يلي/ بعد عملية الانفال الرابعه تم حجز عدد من العوائل التي كانت تسكن في
المناطق المحذوره امنيا في مركز شباب العوز/ قام المدعو جبار عزيز حسن آمر
المفرزه الخاصه الرقم/١٤٦/ المرتبطه بمعاونية امن العوز بتهريب عدد من العوائل
اثناء الليل واسكانها داخل القضاء ولازالت احد العوائل اعلاه تسكن في القضاء
خلافا للتعليمات التي تنص على ترحيل العوائل الى المجمعات السكنيه/ يرجى
الاطلاع

2123
#3
I

المرسل/حاتم
المستلم/عبد الله
الوقت/٢٢٠٠

السيد المدير
يرجى التفضل بالاطلاع
واقترح اشعار المركز
[illegible]
[illegible]
المذكوره [illegible]
[illegible]
[illegible]
العقيد
٢٥/٩

005471

السيد المدير المحترم
تحية وتقدير

بتاريخ ٢٥/٩/١٩٩٠ أمر السيد المدير المحترم بالتوجيه الآتي :-
تكون عبارة (لم تتوفر لدينا معلومات عن مصيرهم)
بدلاً من عبارة (وقُبض عليهم في عمليات الأنفال البطولية ولا زالوا محجوزين حالياً) .
للعرض أن نكون دقيقين في التعامل مع هكذا حالة .

م ٢٠٢/٢
ضابط ن ٢٠٢

طرحت في المؤتمر الشهري
السياسي ١٠٢
١٨/١٠/١٩٩٠

102-7
A

٢١٢١

الجمهورية العراقية
السكرتير
مديرية الاستخبارات العسكرية العامة

العدد : م١ / ش٣ / ق٢/ ١٥٠٥٧
التاريخ : ٩ آذار ١٩٨٧

بسم الله الرحمن الرحيم 005583

سري للغاية وشخصي

يرجى الإشارة الى الرقم كاملاً

منظومة الاستخبارات العسكرية (...)
استخبارات المنطقة الشرقية
العدد / ١٠٨
التاريخ ٢١ / ٣ / ١٩٨٧

الى / منظومة استخبارات المنطقه الشرقيــه

الموضوع / ترحيل قــرى

الحاقا " بكتابنا السري للغايه وشخصي [redacted]
حسب الغاء نواحي (سنكاو – قره داغ – العطر) وازالة ابنيتهـا
باستثناء مايحتاجه فل ١ وقيام وزارة الحكم المحلي بتهيئة مناطق سكنيــه
للمرحلين وتعويضهم .

نرجو متابعة مراحل ازالة النواحي المذكوره وبدء الفصل واعلامنا .

اللواء الركن
مدير الاستخبارات العسكريه العامه

السيد المدير
للتفضل بالاطلاع
وستقوم باعلام الى الفيلق
لضرورة ... ..
٢١/٣

ش٣

٢١/٣/٨٧

ش٢ ...
تابعوا الموضوع ...
...
٢١٢١

(١-١)
سري للغايه وشخصي

2104
#12
Q

IST.A0929.070.075